

Motion till riksdagen 2021/22:4143

av **Johan Hedin m.fl. (C)**

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2022 inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Ett välfungerande rättsväsende är ett av grundfundamenten i en rättsstat och att värna detta är en av statens kärnverksamheter. Människors fri- och rättigheter ska skyddas och man ska kunna känna trygghet i hela landet. Vid kränkningar av dessa rättigheter ska skyldiga identifieras, dömas och straffas på ett rättssäkert sätt. Så byggs en välfungerande rättsstat.

Var man än bor och arbetar i Sverige måste man kunna känna sig trygg. Det kräver en polis och ett rättsväsende som klarar av både vardagsbrott och grövre brottslighet.

Ansvar för att garantera människors säkerhet och trygghet är en av statens viktigaste uppgifter. För att lösa denna uppgift krävs att antalet brott minskar, att polisen i högre grad ingriper under pågående brott samt att genomförda brott utreds och förövare döms. Tryggheten består också i att lagarna är tydliga och rättssäkerheten stark, så att ingen döms för brott som de inte har begått.

Polisen måste vara närvarande, tillgänglig och synlig för människor i hela landet. Den ska ha ett långsiktigt mandat och de lokala poliserna ska i största möjliga mån jobba med uppgifter kopplade till det lokala området. Tryggheten ska värnas i hela landet, oavsett om du bor på landsbygden, i storstaden eller i något av våra utanförskapsområden.

För varje brott som begås tilltar otryggheten. För att förhindra att förtroendet för polisen och rättsväsendet minskar krävs kraftfulla satsningar på ökad lokal polisiär närvaro, ökade resurser för att utreda och lagföra begångna brott och andra trygghets- skapande åtgärder.

Att förtroendet för rättsväsendet är högt samt att rättssamhället är stabilt och försvarar människors fri- och rättigheter i hela landet är grundläggande. Sverige är i

grunden ett tryggt och säkert land, men den oro som sprider sig måste tas på allvar. Vår trygghet kräver en lokalt närvarande polis och ett rättsväsende som står rustat att hantera kriminaliteten. Det behövs mer effektiva insatser mot våld mot kvinnor, vardagsbrott och gängbrottslighet. Därtill krävs ytterligare åtgärder mot terrorism och radikaliserings samt mot kontroll och brottslighet i hederns namn.

Polis

Polisen har en central roll för att beivra, begränsa och lösa brottslighet. Centerpartiet vill se en kraftig resursförstärkning till polisen, för att garantera polisens lokala närvaro, öka antalet arbetade polistimmar, skapa förutsättningar för bättre arbetsvillkor och en bättre arbetsmiljö och ge polisen möjlighet att bekämpa brottsligheten både i hemmet och utanför.

Polisen och det övriga rättsväsendet måste ha lokal förankring. För att värna och förstärka medborgarnas förtroende för polisen krävs att polisen inte enbart arbetar med grov kriminalitet, utan också kanaliserar resurser till arbetet med mer vardaglig brottslighet, som skadegörelse, stölder och buskörningar. En lokalt förankrad polis utgör också ett viktigt verktyg i kampen mot terrorismen, då lokal förankring är en förutsättning för att kunna arbeta förebyggande och upptäcka individer som riskerar att radikaliseras.

Ett problem som försvårar det brottsbekämpande arbetet är att de lokalsamhällen som är hårdast drabbade också är de lokalsamhällen där förtroendet för de rättsvårdande myndigheterna är svagast. Åtgärder måste till för att överbrygga klyftan mellan medborgarna och myndigheterna, så att alla känner att de får den hjälp de behöver när de behöver den och så att fler vågar och vill anmäla brott och vittna mot brottslingar.

Centerpartiet vill vidare utöka polisens resurser och kunskap för att bland annat bedriva spaningsarbete på sexköpssajter samt utöka utredningsresurserna för att motverka människohandel och koppleri. Denna typ av brottslighet är ofta svårupptäckt och ökade resurser krävs för att rädda fler utsatta människor från att utsättas för denna grova brottslighet.

Inom ramen för det så kallade januariavtalet var Centerpartiet med och slog fast att antalet polisanställda skulle öka med 10 000 personer från 2018 till 2024, varav de flesta ska vara poliser. Det är en välkommen resursförstärkning men kommer inte vara tillräcklig. Centerpartiet arbetar för att öka polistätheten ytterligare, för att på sikt motsvara en europeisk standardnivå.

Rättsväsende och rättsstat

I en fungerande rättsstat måste förtroendet för rättsväsendet vara starkt. Om människor upplever att de brott de anmäler inte utreds, att polisen inte är närvarande eller om ingen åtalas trots att det förefaller vara förhållandevis enkelt att bevisa vem som har begått brottet, riskerar detta förtroende att minska. Det riskerar i sin tur att leda till att människor inte anmäler brott.

För att upprätthålla förtroendet för rättsväsendet måste brottsoffer kunna känna sig säkra på att deras brottsanmälan tas på allvar. När brottsanmälningar läggs ner inom ett par dagar trots att det för brottsoffret framstår som fullt möjligt att lösa brottet kan uppfattningen att det är meningslöst att göra en brottsanmälan spridas. I förlängningen

finns det också en risk att brottslingar känner sig så säkra på att gå fria att de begår brott utan tanke på följderna.

Rättsväsendets grundinställning måste vara att brott ska utredas och gärningsmän lagföras. I allt fler brottsutredningar måste bevis säkras genom att visst material analyseras vid Nationellt forensiskt centrum (NFC). Det kan handla om analys av fingeravtryck, DNA-spår eller äktheten i en underskrift. Idag är det tyvärr inte ovanligt att polis och åklagare har en i övrigt färdig utredning, men att förundersökningen inte kan slutföras eftersom svar från NFC dröjer. För att korta köerna till NFC och därigenom stärka den forensiska utredningsverksamheten måste polisen tilldelas ytterligare resurser. Som ett led i att få fler brott utredda och högre lagföring krävs att hela rättskedjan stärks och håller ihop.

Våld i nära relation

Ingen människa ska behöva leva i rädsla för att bli slagen eller utsatt för hot och fridskränkningar. Våld i nära relationer är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. Problemet finns inom alla delar av befolkningen, inom alla samhällsklasser och alla åldrar och i olika typer av nära relationer, men det drabbar på ett helt överskuggande sätt kvinnor. Den nationella omfångsundersökningen Våld och hälsa visade att var femte kvinna i Sverige någon gång under sitt vuxna liv hade utsatts för upprepat och systematiskt psykiskt våld av en tidigare eller aktuell partner. Var femte kvinna uppgav också att de någon gång under sitt liv hade utsatts för allvarligt sexuellt våld. Detta kan vi inte låta fortgå.

Kvinnor som lämnat våldsamma relationer behöver stor trygghet och säkerhet. Men idag finns det inga krav på vad en kvinnojour ska uppfylla. T.ex. har en del aktörer som skapade HVB-hem i samband med migrationskrisen nu börjat övergå till att delta i upphandling för kvinnojouren. Det är så klart inget problem i sig men som SOU 2017:112 klargjorde är det stora skillnader i fråga om behoven. Det finns tillståndskrav för HVB-hem men inte för kvinnojouren. Detta borde ändras. Centerpartiet vill också se en mer långsiktig och stabil finansiering av kvinno- och tjejjourerna för att dessa ska kunna planera sin verksamhet på längre sikt.

Ofta är så mycket som hälften av de boende på kvinnojouren barn, men de får ofta inget stöd då det inte finns krav på det. Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden visar att lika många vuxna som barn bor på skyddat boende. Det konstateras även att stödet, det vill säga ett långsiktigt stöd efter utflytt från skyddat boende, måste ökas. Att säkra att barnen får stöd i denna helt grundläggande verksamhet i samhället är avgörande för att minska våldet på sikt och för att ta barnen igenom det trauma som de upplever. Centerpartiet vill därför stärka barnrättsperspektivet till barn som följer med en våldsutsatt vårdnadshavare till ett skyddat boende, exempelvis genom samtalsstöd och egna biståndsbeslut.

Vi vill också att Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) ska få långsiktiga förutsättningar och ett nytt utvecklat nationellt kunskapsuppdrag för att fortsätta att höja kunskapen på nationell nivå om mäns våld mot kvinnor och utveckla metoder för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor. Detta är också en viktig del i att säkerställa att alla yrken som kommer i kontakt med våldsutsatta personer, till exempel polis, jurister, socialsekreterare och läkare får en grundläggande förståelse för bland annat normaliseringsprocessen och våldsutsatthet. NCK driver även Kvinnofridslinjen, en nationell stödtelefon för våldsutsatta kvinnor för de som är utsatta för hot eller fysiskt,

psykiskt och sexuellt våld. Uppgiften är att lyssna och ge professionellt stöd så att den som är utsatt vet vart det går att vända sig för att förändra sin situation. Antalet samtal har ökat stort de senaste åren, men framförallt under pandemin, och det är viktigt att NCK får långsiktiga och erforderliga ekonomiska förutsättningar så att de kan möta det stora behovet av stöd. Det ska aldrig vara upptaget när en våldsutsatt kvinna tar modet och ringer.

Våld mot kvinnor visar sig gå längre ner i åldrarna. Enligt Istanbulkonventionen är länder skyldiga att erbjuda riktat stöd till unga våldsutsatta. Centerpartiet vill att det ska finnas en stödfunktion för unga som utsätts för våld i nära relationer och att en sådan bör säkras finansiellt.

Brottsoffer

Centerpartiet vill ha ett starkare brottsofferperspektiv i rättsväsendet. Personer som har blivit utsatta för brott måste ha rätt till, och möjlighet att få, information från rättsväsendet om det aktuella fallet samt om vilka resurser som finns tillgängliga för att stötta brottsoffret. Därtill måste det finnas professionell personal som kan erbjuda det stöd som behövs. Centerpartiet vill att personer som har utsatts för brott enkelt ska kunna ta reda på vart de bör vända sig för att gå vidare med en polisanmälan och att brottsofferjourernas möjlighet att erbjuda hjälp ska öka. De som har utsatts för grova brott och efterlevande till personer som mördats bör erbjudas stöd när gärningspersonen får permissioner eller friges. Vi vill också att polisen får ett tydligare ansvar att hänvisa brottsoffer till brottsofferjourerna.

Brottsförebyggande arbete och vardagsbrottslighet

Det bästa sättet att minska de negativa effekterna av brott, för brottsoffer, förövare och samhället, är att arbeta för att färre brott begås. Därför är det viktigt att det brottsförebyggande arbetet prioriteras. Det handlar dels om brottsprevention med fokus på att få individer att inte begå brott och dels om en strukturell brottsprevention på samhällelig nivå.

I enlighet med vad Centerpartiet har föreslagit i flera år införs nu ett tydligare brottsförebyggande ansvar för kommunerna. Detta är välkommet, då skillnaderna har varit stora över landet i fråga om hur preventionsarbetet sker lokalt. Ett särskilt statligt stöd till de kommuner där problemen är störst är också en del av det 34-punktsprogram mot gängvåldet som tillkom efter blocköverskridande samtal 2019.

Glesbygdens trygghetsutmaningar

Sverige är ett glesbefolkat land och många lever på platser där det är långt till närmaste polis. Samtidigt drabbas många av stölder som genomförs på ett systematiskt och professionellt sätt. Centerpartiet har tagit initiativ till straffskärpningar just för denna typ av stölder, men det kommer inte att vara tillräckligt. Polisen måste öka och det brottsbekämpande arbetet mot bland andra dessa brott måste intensifieras. Idag har tullen större befogenheter att stoppa och kvarhålla misstänkt stöldgods vid transport ut ur landet, men tullen behöver få ett riktat uppdrag att öka dessa kontroller. Därtill

behöver samverka mellan polis och tull öka. Det innebär bland annat att polisen i högre utsträckning behöver åka till brottsplatsen och ta upp förhör och säkra bevis.

Även brott som exempelvis våld i nära relationer kan sägas drabba människor i glesbygd hårdare, då anmälningsbenägenheten är lägre jämfört med i storstäderna. Det innebär att kränkningarna hinner bli fler och grövre innan den brottsdrabbade kan få hjälp. Detta måste ändras. Samma rätt till trygghet ska råda oavsett var i landet man bor.

Terrorism och våldsbejakande extremism

Samtliga former av våldsbejakande extremism är farliga. Inom vit makt-miljön, den autonoma vänstermiljön och den islamistiska extremistmiljön finns det människor som utgör ett hot mot andra och mot samhället. Sveriges förmåga att förhindra och förebygga planering och utförande av terroraktioner på svensk mark måste förstärkas.

Polisen har själv angett att den saknar resurser för att effektivt kunna arbeta mot terrorism i hela landet. Det är ytterligare en anledning till att ytterligare resurser behöver tillföras över tid, för att kunna intensifiera arbetet med att bekämpa terrorism. Det arbetet skulle exempelvis kunna innefatta en förstärkning av det särskilda nationella insatskonceptet och den nationella insatsstyrkan.

Våldsbejakande djurrättsaktivism och ekofascism utgör ett hot mot vår framtida livsmedelsförsörjning, det fria företagandet, enskilda brottsoffer och vår demokrati. Centerpartiet vill att straffen för den här typen av brottslighet ska bli mer kännbara och att polisens resurser för att bekämpa ekofascister och djurrättsextremister ska öka.

Brott och straff

Sverige står inför många utmaningar när det gäller frågor som rör brott och straff. Den grova organiserade brottsligheten, som ofta utnyttjar samhällets mest utsatta i sin brottslighet, måste stoppas, bland annat genom förebyggande verksamhet och genom ett ökat samarbete mellan olika myndigheter, såsom Försäkringskassan, Skatteverket och Polismyndigheten. Därtill finns en rad komplexa frågor som rör unga lagöverträdare, som bör mötas av tydliga och konsekventa reaktioner och skärpta straff, samtidigt som det säkerställs att straffet i sig inte bidrar till att driva den unge in i ett kriminellt vuxenliv. Att ungdomsrabatten snart tas bort för allvarliga brott är ett steg i rätt riktning, men det finns mycket mer att göra.

Förslag till anslagsfördelning

Tabell 1 Centerpartiets förslag till anslag för 2022 för utgiftsområde 4 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag, tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Polismyndigheten	32 985 967	321 450
1:2 Säkerhetspolisen	1 828 382	±0
1:3 Åklagarmyndigheten	1 942 249	±0
1:4 Ekobrottsmyndigheten	855 674	±0
1:5 Sveriges Domstolar	6 632 674	40 000
1:6 Kriminalvården	12 162 399	±0

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:7 Brottsförebyggande rådet	177 371	±0
1:8 Rättsmedicinalverket	552 653	±0
1:9 Brottsoffermyndigheten	43 962	±0
1:10 Ersättning för skador på grund av brott	200 953	±0
1:11 Rättsliga biträden m.m.	3 915 857	±0
1:12 Kostnader för vissa skaderegleringar m.m.	39 987	±0
1:13 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar	19 174	±0
1:14 Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	70 157	±0
1:15 Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten	24 804	±0
1:16 Domarnämnden	9 823	±0
1:17 Från EU-budgeten finansierade insatser avseende EU:s inre säkerhet, gränsförvaltning och visering	226 900	±0
Summa	61 688 986	361 450

Tabell 2 Centerpartiets förslag till anslag för 2022 till 2024 för utgiftsområde 4 uttryckt som differens gentemot regeringens förslag, miljoner kronor

	Avvikelse från regeringen		
	2022	2023	2024
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet			
1:1 Polismyndigheten	321	406	441
1:5 Sveriges Domstolar	40	40	50
Summa	361	446	491

Centerpartiets överväganden

En del av den satsning på de rättsvårdande myndigheterna som Centerpartiet föreslår i denna budgetmotion rör införandet av så kallade polisstödsassistenter. Det är personer som ska kunna samarbeta med och avlasta poliser, i syfte att poliser ska kunna använda en större del av sin arbetstid åt sådant arbete som enbart polisutbildad personal klarar av. Anslag 1:1 föreslås öka med 75 miljoner kronor för att möjliggöra anställandet av sådana polisstödsassistenter. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 150 miljoner kronor år 2023 och med 185 miljoner kronor år 2024. Centerpartiet föreslår därtill att så kallade trygghetsvårdare anställs, i syfte att agera som en länk mellan befolkningen i vissa särskilt utsatta områden och Polismyndigheten. Till följd av detta föreslås anslaget öka med 26,45 miljoner kronor år 2022. Anslaget beräknas öka med 26,45 miljoner kronor per år 2023–2024 av samma anledning. Anslaget föreslås öka med 20 miljoner kronor år 2022 i syfte att möjliggöra en särskild satsning på Nationellt forensiskt centrum. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 30 miljoner kronor per år 2023–2024. Anslaget föreslås öka med 200 miljoner kronor år 2022 till följd av Centerpartiets förslag om en särskild satsning för att stärka arbetsmiljön, inklusive möjligheten till en lönesatsning för de poliser som arbetar direkt mot gängkriminalitet, som är i yttre tjänst och som är områdespoliser. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 200 miljoner kronor per år 2023–2024.

Centerpartiet välkomnar att regeringen föreslår att anslagen 1:3, 1:4, 1:5 och 1,6 tilldelas resurser i enlighet med berörda myndigheters äskanden i sina respektive budgetunderlag. Det är dock viktigt att signalera att regering och riksdag ämnar fortsätta

förstärkningen av dessa myndigheter åren framöver, för att möjliggöra en långsiktig planering inom de berörda myndigheterna.

Anslag 1:5 föreslås minska med 10 miljoner kronor år 2022, till följd av att regeringens föreslagna satsning på en effektiv tillståndsprövning och tillsynsvägledning avvisas. Anledningen är att finansiera Centerpartiets egna satsning på detta område. Av samma anledning beräknas anslaget minska med 10 miljoner kronor också 2023. Anslaget föreslås öka med 50 miljoner kronor år 2022 till följd av Centerpartiets föreslagna satsning på en effektiv tillståndsprövning och tillsynsvägledning. Inte minst krävs denna resursförstärkning för att hantera miljöprövningar. Av samma anledning beräknas anslaget öka med 50 miljoner kronor per år 2023–2024.

Johan Hedin (C)

Malin Björk (C)

Jonny Cato (C)

Helena Vilhelmsson (C)